

بانکی پرسیارهکانی سمستوری یهکه م / بابته: میژووی دهولهتی عهباسی / قوناغی سییه م /
کورد/ بهشی میژوو

پ ۱/ چوار لهمانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .
۱ - أبوسلمة الخلال ۲ - الحميمة ۳ - الصحيفة الصفراء ۴ - عبدالله بن علي ۵ - الربيع بن يونس

پ ۲/ أ- هوی چوار لهمانه‌ی خوارهوه بنووسه.
۱- هه‌لێژاردنی خوراسان به‌ناوه‌ندی سه‌ره‌کی بانگه‌وازی عه‌باسی . ۲- کوشتنی ابومسلم الخراسانی.

۳- وه‌زیره‌کان له‌سه‌رده‌می ابوالعباس و ابوجعفر المنصور وه‌کو نووسه‌ر و ابوون .
۴- راده‌ست نه‌کردنی شاری واسط له‌لایه‌ن والی ئومه‌وی یزید بن عمر بن هبیره به‌سوپای عه‌باسی
۵- وونبون وشاراوه‌بوونی که‌سی یه‌که‌می بانگه‌وازی عه‌باسی .
ب- چوار خال بنووسه، بیسه‌لمیثیت خه‌لیفه أبو جعفر المنصور دامه‌زیننه‌ری راسته‌قینه‌ی دهوله‌تی عه‌باسیه.

پ ۳/ أ- پینج خال له‌ ناوه‌رۆکی ووتاره‌که‌ی ابوالعباس بنووسه .
ب- وه‌لامی یه‌ک لق بده‌روه:

۱- کاره‌کانی خه‌لیفه المهدي له‌لایه‌نی بیناکاری و ئاواکاری بنووسه .
۲ - پینج خال له‌ هۆکاره‌کانی شکستی بزوتنه‌وه‌که‌ی محمد ذي النفس الزكية بنووسه .

پ ۱/ سی له‌مانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .

۱ - الصوافی ۲ - بيت الحكمة ۳ - المقنع ۴ - شعوبیهت
پ ۲/ أ- هوی دوو له‌مانه‌ی خوارهوه بنووسه.

۱ - ده‌رکه‌وتنی زهنده‌قیه‌کان . ۲- بنیادنانی شاری سامه‌را .
۳- زۆری ئاشوب و هه‌لگه‌رانه‌وه‌کان له‌سه‌رده‌می خه‌لیفه هارون الرشید .

ب- چوار خال له‌هۆکاره‌کانی له‌ناویردنی به‌رمه‌کیه‌کان بنووسه، .
پ ۳/ وه‌لامی یه‌ک لق بده‌روه .

أ- چوار خال له‌ ئه‌نجامه‌کانی بزاقی وه‌رگیژان بنووسه .

ب- هۆکاره‌کانی مملانی نیوان خه‌لیفه الامین و المأمون بژمیروه و باسی یه‌کیکیان بکه .
پ ۱/ سی له‌مانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .

۱ - عیسی بن موسی ۲ - خداس ۳ - زمام الازمة ۴ - الربيع بن يونس

پ ۲/ أ- به‌کورتی هوی چوار له‌مانه‌ی خوارهوه بنووسه.

۱- پشت گوی خستن و بایه‌خ نه‌دانی عه‌باسیه‌کان به‌ که‌شتیگه‌لی . ۲- کوشتنی أبوسلمة الخلال

۳- وه‌زیره‌کان له‌سه‌ره‌تای سه‌رده‌می عه‌باسی وه‌کو نووسه‌ر و ابوون .

۴- راده‌ست نه‌کردنی شاری واسط له‌لایه‌ن والی ئومه‌وی یزید بن عمر بن هبیره به‌سوپای عه‌باسی .

۵- وونبون وشاراوه‌بوونی که‌سی یه‌که‌می بانگه‌وازی عه‌باسی .

- ب- بیسه لمینه خلیفه أبو جعفر المنصور دامه زریته ری راسته قینه ی دهوله تی عه باسیه .
 پ ۳/ ا- سی خال له ناوه رۆکی ووتاره که ی ابوالعباس بنووسه .
 - ب- وه لامي یه ک لق بدهره وه:
 ۱- سی له کاره کانی خلیفه المهدي له لایه نی بینا کاری و ئاواکاری بنووسه .
 ۲- دهوله تی عه باسی له سه ر سی بنه ما دامه زرا ، کامانه ن؟

پ ۱/ هو ی نه مانه ی خواره وه لیك بدهره وه .

- ۱- شکستی بزوتنه وه ی محمد ذی النفس الزکیة .
 ۲- خیلافه تی عه باسی له سه رده می خه لیفه المعتمد علی الله به ره وشیکی ترسناک تیپه ری .
 ۳- کۆتایی هاتنی ده سه ئات و زانده ستی بوه یهیه کان له خیلافه تی عه باسی .
 ۴- هه ئبژاردنی خوراسان به ناوه ندی سه ره کی بانگه وازی عه باسی .
 ۵- سه رنه که وتنی المأمون له له ناو بردنی بزوتنه وه ی بابک الخرمی .

پ ۲/ پینج له مانه ی خواره وه پیناسه بکه .

(۱۵ نمره)

۱- المثنی	۲- حركة الفتوة	۳- فخ	۴- خدای
۵- علم الکلام	۶- إخوان الصفاء	۷- المختارة	

پ ۳/ ا- رووداوه میژوو یهیه کانی پینج له م ریکه وتنانه ی خواره وه بنووسه .

(۱۴۵-۱۴۹ ک)	(۳۲۰ ک)	(۲۵۵-۲۷۰ ک)	(۴۶۳ ک)
(۱۳۲ ک)	(۲۴۷ ک)	(۶۵۶ ک)	

ب- نه وه هو کارانه کامانه ن ؟ که پائنه ر بوون له سه رده می عه باسی بو وه رگییران له زمانه کانی تره وه بو زمانی

عه ره بی .

پ ۴/ وه نامی سی لق بدهره وه .

- ۱- باس له پایه ی وه زاره ت و پیگه ی وه زیر له سه رده می بو یهیه کان بکه .
 ۲- به کورتی پینج له هو کاره کانی سه ره له ئدانی خیلافه تی عه باسی بز مییره .
 ۳- کاره کانی سولتان ملکشا بز مییره .
 ۴- نه نجامه کانی که وتنی به غذا له لایه ن مه غۆله کان بنووسه .

پا / ۱ / ئەو ئاگادار كوردنەو و بە ئىنانە چى بوون، كە ابوالعباس السفاح ئە ووتارى راگە ياندنى خىلافەتى عەباسى بە خەئكى كوفەى دا .

وئەم / گرنگترىن ئەو خالانەى كە ئە وتارە كەدا ئاماژى پىدا ئەمانەن :-

(۱) ئەوان واتا خۇيان (هاشمىيەكان) بە مافى شەرى خۇيان هەئساون بۇ موسلمانان ئەبەر نزىكيان و خزمایە تىيان ئە پىغە مەبەر (د.خ)، و هەرودەها ويستىيان داد پەرودەو بە وە فابن بە رامبەر بە خەئكى عىراق و خوراسان بە هۇى بە هۇى ستمى ئەيوپىيەكان و مافەكانىيان پى بدەنەو .

(۲) شۇرشى عەباسى هە ئگىرساوه ئە پىناو پىادە كوردنى بىنە ماكانى ئابىنى ئىسلام و رايان گە ياند پابەندى خۇيان بە كتیبى خودا و سوننەتى پىغە مەبەر (د.خ) ئە حكومرانى كردن دا .

(۳) ئەوان خزمى پىغە مەبەر (د.خ) و رۇلەو ئەو وى مامى ئەون، ئەبەر ئەو ئەوان ئە پىشتەن ئە خەئكى تر بە حكومرانى كردن و دەسەلات، چونكە ئە (ال البیت) ن .

(۴) خەئىفە ابو العباس پە يمانى بە خەئكى عىراق بە تايىبەتى كوفە دا بە زىاد كوردنى بە خشى ۱۰۰ درەم بۇيان و روونى كوردەو سەر كە و تنى عەباسىيەكان سەر كە و تنى عىراقىيەكان بوو بە سەر شامىيەكان، ئەمەش تا سوود ئە دەمارگىرى هەرىمى و ناوچەى وەرىگرن .

(۵) سەر كۇنە كردن و نىدانە كوردنى سىياسەتى ئومەويەكان و ستمە كردنىيان ئە خەئك .

(۶) ئاگادار كوردنەو خەئك ئە چونە پال هەر بزاقىكى ئەيارو بەرە ئستكارى كە پالپشتى خەئكى كوفە بكات .

دىارە ووتارە كەشى تەواو ئە كورد ئەو بە هۇى ئەو وى ناساغ بوو بەيە مامى (داودىن على) ووتارە كە تەواو دەكات . گوايە ابو العباس خۇى وەسفى خۇى دەكات كە بە (خوین رىژى شىاو تەواو و هە ئچوو يەكى فەئىنەرو وىرانكار)، بە لام مېژوونووسان بە پىاو يىكى نەرم و نىيان و بەرىز و بە شەرم و ژىر و لىبوردەو سەخى و بەرە وشت وەسفى دەكەن، هەرچى ناوانانىشى بە (السفاح) دەلېن دەگەر ئتەو بە رىز و بە خشىنى و يان خوین رىژىيەكەى، بە لام ئە راستىدا زىادە روئى كراوه ئە خوین رىژى بە ئكو راستىيەكەى مامى (عبدالله بن على) ئەو خاوەنى ئەو نازناو يە و مېژوونووسان ئىيان تىكەل بوو بەيە ئەو ئە ابو العباس دەلېن .

ابو العباس و عەباسىيەكان دىنئانە بوون ئە خەئكى كوفە و نىشتە جى بوون ئە وىدا، چونكە زۆرىنەى دانىشتوانى پالپشتى شۇرشى عەباسى نە بوون، چونكە ئە لايەن گرانى شىعە (على بن ابى طالب) (ر.خ) بوون، بەيە ابو العباس پايته ختەكەى گواستەو بۇ ناوچەى هاشمىيە نزيك كوفە، پاشان بۇ (الحيرة) پاشان ئە سائى ۱۳۴ك بۇ ئەنبار ئە باكورى كوفە و ئە وىدا شارىكى بنىادنا كە ئەو وىش ناونرا بە (الهاشمىة) ئەنبار و ئە وىدا دەمىنئىتەو تا كۆچى دوايى كردنى ئە سائى ۱۳۶ك .

پا / ۲ / گرنگترىن ئەو هۇكارانە شىبىكەرەو كە بوونە مایەى لاواز بوون و دواتر كە و تنى بوەيەيەكان؟
وئەم :

۱ - بىنە مائەى بوەيەيەكان و مېرەكانىيان دابە شىببوون بە سەر هەرىمە جىاوازەكان كە ملكە چى دە سەئاتىيان بوون ئەمەش هۇكارىكى كارىگەر بوو بۇ رووخان و داتە پىنى دەوئە تەكەلىيان كە كوتلە و نلامەركە زىەت ئە نىوان هیزمەكانىيان ئە بە غدا و شىراز و رەى ئەمەش و اىكرد دەوئە تىكى يەكگرتوو درو ستانەى، بە تايىبەتى ئە سەردەمى دوا مېرىيان (الملك الرحيم) ۴۴۰-۴۴۷ك ئاكوكى يەكى سەرىيازى ئە نىوان هەر جەوت برا دا روویدا ئە پىنوزا ئبوون بە سەر شارەكانى عىراق و وولتاتى فارس ئەمەش بووبە دەرفە تىك بۇ خەئىفە قائم تابانگەئىشتى طغروىل بك بكات بىت بۇ ناو بە غدا دەرىزيان بكات ئە ئاژاوه سىياسى و كارگىرىيە .

۲ - پىكەتەى سوپا كە دىلەمەكان و تور كەكان بوون هۇكارى بە هیزبوون بوون ئە دەركە و تنىيان و هۇكارى لاوازی و كە و تنى شىيان بوون كە سىيا سە تىكى هاو سەنگىيان ئە بووبە رامبەر سوپا ئەمەش و اىكرد چەندىن هەئگەر ئەو وى كە و ئتەو، بەيە ئە كۆتايى يە كاندا مېرەكان سىيا سەتى رازى كردنى سەر كوردە سەرىيازىيەكانىيان پەيرەودە كورد بە پارە ئەمەش خرايى دارايى و ئابورى ئىكەتەو .

□ ۷- خهليفه .. هارون الرشيد پايه‌ی دادوهری دادوهره‌کانی (قاضي القضاة) له خيلافه‌تی عه‌باسی داهيتا .

پ ۱/ پيناسه‌ی پينج له مانه‌ی خواره‌وه بکه

۱- المثنى ۲- الضياع ۳- شعوبيه‌ت ۴- بيت الحكمة ۵- طلخ ۶- سنباز

پ ۲/ أ- رووداوه ميژووييه‌کانی چوار له م ريکه‌وتانه بنووسه؟

۱- ۱۴۴ک ۲- ۱۵۹-۱۶۳ک ۳- ۱۸۴ک ۴- ۱۳۲ک ۵- ۱۷۰-۱۹۳ک

ب- ريکه‌وته‌کانی چوار له م رووداوه ميژووييه‌کانه بنووسه؟

۱- شه‌ری فخ ۲- کوشتنی أبو مسلم الخراساني ۳- ماوه‌ی حوکرانی أبو جعفر المنصور

۴- قوناغی دووه‌می بانگه‌وازی عه‌باسی ۵- کوشتنی خهليفه الامين

پ ۳/ أ- ئەم بوشاييه‌کانه‌ی خواره‌وه به‌وه‌لامی راست ته‌واو بکه؟

۱- خهليفه ديوانی الزنادقه له خه‌لافه‌تی عه‌باسی داهيتا.

۲- رييازى وهرگيران به دوو ريگه بوو ئەوانيش:

۳- خهليفه أبو العباس السفاح کرد به وه‌زيری خو‌ی و نازناوی پي

به‌خسرا .

۴- أبي هاشم له‌کاتی نه‌خوش که‌وتنی وه‌سه‌تنامه‌يه‌ک به ده‌دات به‌ناوی

..... که بووبه بيانوی شه‌رعيه‌ت بوونی ده‌سه‌لاتی عه‌باسيه‌کان .

ب- هوکاره‌کانی مملانی نيوان خهليفه الامين والمأمون چی بوون، بيان ژميژه و به‌کورتی

باسيان بکه؟

پ ۴/ أ- هو‌ی سی له‌مانه‌ی خواره‌وه بنووسه؟

۱- متمانه نه‌بوونی خهليفه المعتصم بالله به فارس و عه‌ره‌ب .

۲- ده‌رکه‌وتنی زهنده‌قيه‌کان .

۳- پشت گو‌ی خستن و بايه‌خ نه‌دانی عه‌باسيه‌کان به که‌شتيگه‌لی .

۴- هه‌لبژاردنی خوراسان به ناوه‌ندی سه‌ره‌کی بانگه‌وازی عه‌باسی .

ب - وه‌لامی يه‌ک لق بده‌ره‌وه؟

۱- ئەنجامه‌کانی بزاقی وهرگيران بنووسه .

۲- هۆکارهکانی له ناو بردنی بهرمهکیهکان چین ، به بۆچوونی تو کامیان کاریگهری زیاتری ههبووه و بۆچی؟

□

پ ۱/ پیناسهی پینج له مانهی خوارهوه بکه

۱- الجهبان ۲- الازمة ۳- الحميمة ۴- إخوان الصفا ۵- نظام الملك ۶- طلخ

پ ۲/ أ- رووداوه میژووویییهکانی چوار له م ریکهوتانه بنووسه؟

۱- (۲۵۵-۲۷۰ ک) ۲- (۳۳۴ ک) ۳- (۶۴۰-۶۵۶ ک) ۴- (۶۲۸ ک) ۵-

(۱۷۰-۱۹۳ ک)

ب- ریکهوتهکانی چوار له م رووداوه میژوووییانه بنووسه؟

۱- کوشتنی خهلیفه المتوکل ۲- ماوهی زالدهستی سهلجوقیهکان ۳- ماوهی حوکمرانی خهلیفه المأمون

۴- قوناغی یهکهمی بانگهوازی عهباسی ۵- له ناو بردنی بزوتنهوهی بابک الخرمی

پ ۳/ أ- ئەم بۆشاییانهی خوارهوه به وهلامی راست تهواو بکه؟

۱- له دیارترین وهزیرهکانی خهلیفه المقتدر

.....

۲- خهلیفه ابو العباس السفاح کرد به وهزیری خۆی وناسناوی

..... پی به خشی.

۳- دیوانی ئه رکی سه ره رشتی کردنی زهویهکانی خهلیفه وبنه ماله کهی

کردوووه .

۴- دوو میرنشینی خهوارچهکان له باکوری ئه فریقیا له سه ردهمی خهلیفه ابو جعفر المنصور

دامه زران

ئه وانیش:

ب- خاله کانی ریکه و تننامه ی نیوان سولتان الب ارسلان و بیزه ننتیه کان له دوای شه ری مه لازگرد بنووسه.

ج- باس له په یوه نندیه کانی نیوان دهوله تی عه باسی و بیزه ننتیه کان له سه رده می خه لیفه المعتصم بالله بکه .

پ ۴/أ- هوی سی له مانه ی خواره وه بنووسه؟

۱- خه لیفه المهتدی نهیتوانی له چاکسازیه کانی به رده وام بیت .

۲- زوری ئاشوب و هه لگه رانه وه و راپه رینه کان له سه رده می خه لیفه هارون الرشید .

۳- هه لېژاردنی خوراسان وهک ناوه ندی سه ره کی بانگه وازی عه باسی .

۴- سه ره له دانی بزوتنه وهی محمد ذی النفس الزکیة .

ب - وه لامی یهک لق بده ره وه؟

۱- هۆکاره کانی که وتنی شاری به غدا له لایه ن مه غۆله کان بنووسه (ته نها ۶ خال) .

۲- کاره کانی خه لیفه المهتدی له لایه نی بیناکاری و ئاواکاری بنووسه .